

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Члену Рахункової палати
Андрію ДІДИКУ**

вул. М. Коцюбинського, буд. 7,
м. Київ, 01601

**Про стан реалізації рекомендацій
Рахункової палати**

Шановний Андрію Миколайовичу!

Міністерство юстиції України розглянуло Ваш лист від 31 липня 2023 року № 08-1734 щодо надання актуальної інформації про стан виконання рекомендацій, визначених у рішенні Рахункової палати від 26 жовтня 2021 року № 26-3 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на забезпечення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, а також забезпечення представництва України в Європейському суді з прав людини» (далі – Рекомендації, Рішення Рахункової палати), та в межах компетенції повідомляє.

Щодо Рекомендацій, визначених в абзацах другому, п'ятому та шостому пункту 4 Рішення Рахункової палати

Мін'юст кожного бюджетного року забезпечує дотримання принципів програмно-цільового методу в бюджетному процесі та докладає зусиль щодо ефективного управління бюджетними коштами та недопущення утворення залишку і повернення до державного бюджету невикористаних виділених асигнувань.

Зазначене підтверджується такими діями, які забезпечуються Мін'юстом:

1) складання бюджетних запитів на наступні бюджетні періоди з повноцінним та вичерпним обґрунтуванням потреби у бюджетних коштах, яка також підтверджується відповідними орієнтовними розрахунками вартості юридичних послуг, наданих міжнародними юридичними фірмами, на відповідний бюджетний період у розрізі по кожній зі справ, які перебувають в роботі Мін'юсту та розглядаються у закордонних юрисдикційних органах за участю іноземного суб'єкта та держави Україна (далі – справи);

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 111051/118945-12-23/35.4 від 22.08.2023

Підписувач Малюська Денис Леонтійович

Сертифікат 3ED5083160DBC59B04000000E04446007171D100

Дійсний з 20.02.2023 12:20:56 по 20.02.2024 12:20:56

№1420/05-1 від 23.08.2023

2) складання помісячного розпису, паспорта, Кошторису видатків та Переліку спорів, щодо яких здійснюється урегулювання, та справ, які розглядаються у закордонних юрисдикційних органах, що фінансуються за бюджетною програмою КПКВК 3601150 «Забезпечення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, а також забезпечення представництва України в Європейському суді з прав людини» (далі – Кошторис, Перелік спорів, бюджетна програма КПКВК 3601150), та впродовж кожного бюджетного року, внесення відповідних до них змін (у разі потреби).

У 2021 році шість разів було забезпечено внесення змін до Кошторису та Переліку спорів з метою корегування потреб у видатках, у 2022 році – п'ять разів, у 2023 році станом на дату цього листа – два рази;

3) опрацювання помісячних звітів, рахунків та актів про надані юридичні послуги міжнародними юридичними фірмами в розрізі по кожній зі справ, включаючи об'ємні підтвердні документи, за результатами чого здійснюється затвердження висновку про доцільність витрат.

У 2021 році було здійснено перевірку рахунків, звітів, актів про надані юридичні послуги, а також підтвердних документів та у подальшому здійснено оплату за надані юридичні послуги по 20 справах, у 2022 році – по 17 справах, у 2023 році станом на дату цього листа – частково оплачено по 2 справах, частково передано в оплату по 2 справах, очікується на отримання оригіналів документів та/або з перевірки Бухгалтерської служби Мін'юсту частково по 11 справах;

4) проведення щомісяця аналізу наданих юридичними радниками послуг відповідно до Договорів про закупівлю юридичних послуг, включаючи процесуальний хід кожної із справ, та у разі потреби – укладення Додаткових угод до вказаних Договорів шляхом зменшення їх вартості.

У 2021 році укладено 4 Додаткові угоди до Договорів про закупівлю юридичних послуг загальною сумою зменшення вартості таких договорів у розмірі 563 235,00 дол. США та 1 720,00 євро, у 2022 році – 10 Додаткових угод (902 143,50 дол. США та 21 860,00 євро), у 2023 році станом на дату цього листа – 3 Додаткові угоди (920,00 дол. США);

5) здійснення аналізу фінансування видатків за бюджетною програмою КПКВК 3601150 та у разі виявлення ризику щодо утворення залишку невикористаних видатків забезпечення перерозподілу таких видатків на інші бюджетні програми.

13 грудня 2021 року було запропоновано перерозподілити на інші бюджетні програми видатки, передбачені за бюджетною програмою КПКВК 3601150, у розмірі 13 177 451,50 грн, проте це унеможливилось з огляду на відсутність часу для здійснення такого перерозподілу.

У 2022 році (у зв'язку з активною стадією військових дій значна частина процесуальних дій у справах була скасована або перенесена на майбутні періоди, деякі провадження були зупинені) постановами Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2022 року № 1084-р та від 16 грудня 2022 року № 1142-р

«Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству юстиції на 2022 рік» було здійснено перерозподіл видатків, передбачених за бюджетною програмою КПКВК 3601150, на інші бюджетні програми у загальному розмірі 61 843 300,00 гривень.

Проте слід зазначити, що вказане ускладнюється тим, що:

природа юридичних послуг є такою, що визначити точно завчасно розрахунок кількості годин, яка буде витрачена кожним учасником команди на певну роботу, неможливо, як і неможливо точно передбачити розвиток подій у справі, а відповідно і обсяг послуг та робіт, а отже, всі розрахунки, що використовуються під час бюджетного планування, є приблизними та потребують корегування протягом бюджетного року залежно від того, як саме розвиваються процесуальні події у відповідній справі;

для здійснення оплати юридичних послуг на підставі відповідних Договорів Мін'юст забезпечує ретельну перевірку рахунків, звітів про надані послуги, а також підтвердних документів, які по кожній зі справ надають юридичні радники, а отже, це в більшості випадків призводить до певного зменшення рахунків, необхідності укладення Додаткових угод про зменшення вартості таких договорів та у подальшому до внесення відповідних змін до фінансових розрахунків за бюджетною програмою КПКВК 3601150;

довготривалим є нормативно врегульований процес закупівлі юридичних послуг, а також розробки нормативного акта, згідно з яким здійснюється перерозподіл вивільнених видатків за бюджетною програмою або перерозподіл видатків з одного КЕКВ на інший в межах бюджетної програми;

нестабільною є ситуація із курсом іноземних валют щодо гривні, яка ще більше погіршується з огляду на руйнівні наслідки повномасштабної війни, а тому наприкінці кожного бюджетного року є потреба в передбаченні видатків на покриття курсової різниці.

Щодо Рекомендації, визначеної в абзаці третьому пункту 4 Рішення Рахункової палати

Мін'юстом забезпечено внесення змін до Порядку фінансування витрат, пов'язаних із захистом прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, а також із забезпеченням представництва України в Європейському суді з прав людини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2003 року № 1198, постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 6 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2003 р. № 1198», які, зокрема, полягають у передбаченні окремого напряму фінансування витрат на оплату банківських послуг (у тому числі під час конвертації валюти тощо).

Щодо Рекомендації, визначеної в абзаці четвертому пункту 4 Рішення Рахункової палати

05 листопада 2019 року Мін'юст отримав до виконання доручення прем'єр-міністра України Олексія Гончарука щодо розробки Плану заходів, необхідних для реформування системи представництва інтересів держави Україна під час розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за

участю іноземного суб'єкта та України, для забезпечення поступового переходу на самопредставництво (далі – Реформа).

На виконання вказаного доручення у 2020 році Мін'юстом було вжито низку дій щодо розробки:

проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи з реформування системи представництва держави у закордонних юрисдикційних органах» (далі – проєкт постанови КМУ про реформування);

проєкту змін до Положення про Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 року № 784;

проєкту змін до низки постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України з метою узгодження актів Кабінету Міністрів України у зв'язку із внесенням змін до Положення про Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 року № 784.

Мін'юстом також надіслано прохання до політичного радника Національної ради з питань торгівлі Королівства Швеція Йонасом Халлбергом (Jonas Hallberg) за сприяння Агентства Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (USAID) щодо надання рекомендацій стосовно методів покращення системи представництва держави у закордонних юрисдикційних органах.

Реалізація вказаного проєкту постанови КМУ про реформування була загальмована надзвичайними подіями поза впливом Мін'юсту. А саме у 2020 році Україна зіштовхнулася зі світовою пандемією у зв'язку із поширенням гострої респіраторної хвороби, спричиненої коронавірусом COVID-19. Щойно ситуація в Україні почала поліпшуватись як у 2022 році було введено військовий стан на всій території держави Україна відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), при цьому багато працівників Мін'юсту були змушені певний час працювати дистанційно з різних регіонів України.

Крім того, у зв'язку з початком повномасштабної війни, введенням воєнного стану та оголошенням мобілізації підбір кваліфікованих кадрів у штат Мін'юсту ускладнився як через вступ численної кількості осіб до лав Збройних Сил України, так і через масовий виїзд юристів з відповідною кваліфікацією за кордон. Крім того, у зв'язку з реалізацією санкційної політики проти держави-агресора, що в тому числі має наслідком стягнення активів РФ та її громадян в дохід держави відповідно до Закону України «Про санкції», збільшується кількість позовів проти України як у міжнародних арбітражних інстанціях, так і в Європейському суді з прав людини, що в свою чергу вимагає значного людського ресурсу Мін'юсту для їх супроводження.

Враховуючи зазначене, в період дії воєнного стану для цілей ефективного захисту інтересів України питання переходу на повну систему самопредставництва не є доцільним та оптимальним.

При цьому на стадії погодження проекту постанови КМУ про реформування та змін до низки нормативно-правових актів відповідними структурними підрозділами Мін'юсту виявлено необхідність у їх доопрацюванні в частині доповнення фінансово-економічними розрахунками, пов'язаними з необхідністю розширення штату структурного підрозділу Мін'юсту, відповідального за представництво в закордонних юрисдикційних органах, шляхом утворення нової або реорганізації існуючої структури представництва інтересів держави у закордонних юрисдикційних органах та встановлення відповідним працівникам конкурентного (ринкового у розрізі рівнів доходу міжнародної юридичної спільноти, зайнятої у сфері міжнародного інвестиційного та комерційного арбітражу) рівня оплати праці, що значно перевищує існуючий рівень оплати праці державних службовців вказаного структурного підрозділу.

Необхідно підкреслити, що згідно з проектом постанови КМУ про реформування реалізація проекту переходу на самопредставництво не потребує додаткових витрат із Державного бюджету України. Реалізація цієї постанови здійснюватиметься в межах коштів, передбачених Мін'юсту в загальному фонді Державного бюджету України на відповідний рік бюджетною програмою КПКВК 3601150.

У розрізі зазначеного питання у процесі опрацювання проекту постанови КМУ про реформування Мін'юстом встановлено таке.

Відносини, що виникають у зв'язку із вступом на державну службу, її проходження та припинення, визначення правового статусу державного службовця регулюються Законом України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» (далі – Закон).

Розділ VI Закону визначає умови оплати праці державних службовців.

Зокрема, стаття 50 Закону встановлює, що заробітна плата державного службовця складається з:

- 1) посадового окладу;
- 2) надбавки за вислугу років;
- 3) надбавки за ранг державного службовця;
- 4) премії (у разі встановлення).

Схема посадових окладів на посадах державної служби визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 «Питання оплати праці працівників державних органів» (далі – постанова № 15) затверджено схему посадових окладів на посадах державної служби з урахуванням категорій, підкатегорій та рівнів державних органів.

Згідно з положеннями постанови № 15 надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 3 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 50 відсотків посадового окладу.

Встановлення конкурентних розмірів заробітної плати для працівників структурного підрозділу Мін'юсту може відбуватися виключно в межах вищевказаного правового поля.

Крім того, оплата праці державних службовців за рахунок бюджетних коштів за бюджетною програмою КПКВК 3601150 не передбачена чинним законодавством України.

Слід зазначити, що до Мін'юсту у 2023 році надійшли листи Міністерства оборони України з інформацією про 19 комерційних контрактних спорів між Міноборони та іноземними суб'єктами, які Міноборони планує передати Мін'юсту в роботу у 2023 році. Враховуючи, що у безпрецедентній ситуації, що склалася, пріоритетними у розрізі витрат бюджетних коштів і коштів міжнародної допомоги є сфера оборони, а також вжиття інших першочергових заходів, спрямованих на протидію агресору, подолання криз (енергетичної, гуманітарної, екологічної), збереження інфраструктури тощо згідно з рішенням відповідної міжвідомчої робочої групи вирішено здійснювати представництво інтересів Міноборони у міжнародних арбітражах у 2023 році Мін'юстом самостійно (без залучення зовнішнього юридичного радника), тобто у порядку самопредставництва.

Щодо Рекомендації, визначеної в абзаці сьомому пункту 4 Рішення Рахункової палати

З метою удосконалення організації та здійснення внутрішнього контролю в системі Мін'юсту наказом Міністерства юстиції України від 25 листопада 2022 року № 5252/5 затверджено нову Інструкцію з організації та здійснення внутрішнього контролю в системі Міністерства юстиції України.

Згідно з пунктом 18 цієї Інструкції за виконання основних завдань та досягнення цілей державної політики, ефективне використання бюджетних коштів, ефективність та результативність діяльності, в тому числі за організацію та забезпечення функціонування внутрішнього контролю з дотриманням вимог актів законодавства та організаційно-розпорядчих документів Мін'юсту, безпосередньо відповідальні керівники самостійних структурних підрозділів у межах компетенції очолюваного ними підрозділу.

Крім того, Планом роботи Міністерства юстиції України на 2023 рік, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 01 березня 2023 року № 816/5 (із змінами), передбачено заходи щодо підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю в системі Міністерства юстиції України.

Зокрема, у II півріччі 2023 року для працівників самостійних структурних підрозділів апарату Мін'юсту заплановано проведення семінару, спрямованого на поглиблення розуміння і сприйняття аспектів внутрішнього контролю для його інтеграції у практичну діяльність Мін'юсту.

Щодо Рекомендації, визначеної в абзаці восьмому пункту 4 Рішення Рахункової палати

Мін'юст вживає всіх заходів для забезпечення усунення виявлених Рахунковою палатою порушень і недоліків під час здійснення аудиту

ефективності використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на забезпечення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, а також забезпечення представництва України в Європейському суді з прав людини за період з 2019 року по I півріччя 2021 року.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА